

dr hab. Tomasz Michałowski

Warszawa dnia 30.08.2025.

Dziedzina – sztuki filmowe

Wydział Operatorski i Realizacji Telewizyjnej

Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa,

Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi

RECENZJA,

pracy doktorskiej Pana mgr Filipa Czernowa pt.: „Technologia Virtual Production i VFX jako nowe metody kreacji obrazu filmowego” przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Janusza Musiała, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk filmowych, wszczętym przez Radę Wydziału Szkoły Filmowej im. K. Kieślowskiego Instytut Sztuk Filmowych i Teatralnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Recenzja sporządzona została na podstawie przedłożonej rozprawy doktorskiej. Praca liczy 126 stron, 50 przypisów, a w tym spis treści, spis ilustracji i tabel, aneks I i II oraz źródła internetowe i bibliografia.

Lektura rozprawy doktorskiej Pana mgr Filipa Czernowa dowodzi, że w toku badań autor zdefiniował i odpowiedział na następujące pytania badawcze:

1. Jakie możliwości twórcze we współczesnym filmie niesie z sobą wykorzystanie VFX?
2. W jakim stopniu technologia Virtual Production wyprze tradycyjne metody produkcji efektów wizualnych?
3. Jakie są perspektywy stosowania VFX w przyszłości?

Choć problematyka nowych technologii reprezentowana w literaturze fachowej jest uboga, recenzowana praca po części ją zaspakaja. Poza tym przyszłość i perspektywy zastosowania nowych technik, zwłaszcza sztucznej inteligencji budzi sporo dyskusji, zagrożeń i pytań. Pan mgr Filip Czernow trafnie odnotowuje, że znaczenie nowych technologii we współczesnym kinie sukcesywnie rośnie i wiele wskazuje na to, że zastosowanie nowoczesnych rozwiązań może być doskonałym narzędziem w rękach otwartych na nowe wykształconych twórców. Autor pisze: „Obecnie, twórcy mają możliwość stania się ostatecznymi kreatorami rzeczywistości filmowej, co jednocześnie otwiera nowe perspektywy oraz stawia szereg wyzwań. Jedynie świadomie wykorzystując nowe narzędzia mają szansę współtworzyć dzieło filmowe jako prawdziwą, współczesną syntezę sztuk (correspondance des arts).”¹

¹ F. Czernow, Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego, Katowice 2025, s 12

Pan mgr. Filip Czernow jest aktywnym zawodowo twórcą filmowym potrafiącym w sposób twórczy wykorzystać potencjał jaki wnoszą do świata filmu nowe technologie. Autor w swoim autorskim podejściu do pracy nie ogranicza się wyłącznie do opisów swoich zawodowych doświadczeń, rozumie, że współczesny język filmu to coś więcej niż tworzenie wizualnie atrakcyjnych ujęć, a często wymaga od twórcy głębokiego zrozumienia tematu, korelacji formy do treści przekazu, kontekstu i ekspresji artystycznej. Temu zagadnieniu poświęcona jest pierwsza część pracy. W konkluzji autor pisze: „W kontekście teorii Jeana Baudrillarda, efekty wizualne w filmie można rozpatrywać jako przykład hiperrzeczywistości – świata, w którym symulacja zastępuje rzeczywistość, a granica między oryginałem a jego reprezentacją zanika. Nowoczesne technologie CGI, deepfake czy fotorealistyczne animacje nie tylko kreują iluzję rzeczywistości, ale wręcz ją przewyższają, oferując widzowi doskonalszą, bardziej spektakularną wersję świata, niż ta, którą może doświadczyć na co dzień. Filmy science fiction, takie jak Matrix czy Avatar, ukazują rzeczywistość, która sama w sobie jest symulacją, a jednocześnie stają się metakomentarzem do kondycji współczesnej kultury, w której obraz i jego technologiczna manipulacja dominują nad bezpośrednim doświadczeniem...”.²

W części drugiej autor dość szczegółowo wprowadza opis projektu muzycznego pt; „Pieśni Współczesne”, do którego dołączył jako specjalista ds. efektów wizualnych. Opisuje proces tworzenia się grupy twórczej i pierwsze wspólnie zrealizowane teledyski z pozostałymi uczestnikami projektu. Autor pisze: „Największą innowację przyniosły jednak Pieśń XVIII pt. „Zielona”, z wokalem Izabeli Komoszyńskiej, oraz Pieśń XIX pt. „Zostaw”, z udziałem Dawida Tyszkowskiego. W teledyskach do tych utworów zastosowano technologię Virtual Production – jedno z kluczowych zagadnień poruszanych w tej pracy. Dzięki temu projekt nie tylko poszerzył granice w sferze muzycznej, ale również wyznaczył nowe standardy w zakresie realizacji wizualnych”³. W kolejnych teledyskach Pan mgr Filip Czernow kreował efekty wizualne głównie w planach ogólnych i totalnych. Autor pisze: „Pracę rozpocząłem od wyznaczenia tempa rozbłysków na nieboskłonie. Odtwarzałem wielokrotnie ujęcie razem z podłożoną ścieżką dźwiękową i nagrywałem siebie, zaznaczając miejsca, w których chciałem, żeby pojawił się efekt...”⁴ W całym opracowaniu doktorant często podkreśla rolę szczegółowych przygotowań, analizy, trudności w rozwiązywaniu problemów technicznych i technologicznych, takich jak: przygotowanie procesu postprodukcji, praca z materiałami analogowymi, animacja statycznych elementów obrazu poprzez nadanie im odpowiedniego światła i separację pierwszego planu. W konkluzji autor pisze: „W tym projekcie, dzięki zastosowaniu alternatywnych technik, takich jak manualny mattepaiting, hybrydowe modelowanie ziarna oraz precyzyjna stabilizacja obrazu, udało się przekształcić wyzwania w atuty. Dzięki temu możliwe było osiągnięcie spójnego compositingu, w którym” malarski” charakter obrazu i artystyczna ekspresja zostały w pełni zachowane, a efekt końcowy wyróżnia się wysoką wiarygodnością wizualną. W efekcie, mimo trudności związanych z wykorzystaniem taśmy filmowej, przyjęte podejście pozwoliło na skuteczną integrację analogowych i cyfrowych elementów, co potwierdza tezę, że odpowiednio dobrane metody mogą przekształcić potencjalne ograniczenia w wartościowy walor artystyczny”.⁵

² F. Czernow, Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego, Katowice 2025, s 13

³ F. Czernow, Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego, Katowice 2025, s 18

⁴ F. Czernow, Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego, Katowice 2025, s 24

⁵ F. Czernow, Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego, Katowice 2025, s 31

Kolejna część pracy poświęcona jest postprodukcji materiału cyfrowego i CGI. Autor w komunikatywny sposób dzieli się kolejnymi poszukiwaniami rozwiązań technicznych i technologicznych, które pozwoliły mu wyrazić idee, założenia artystyczne i wizualne. W tej części pracy doktorant często podkreśla rolę współpracy z montażystą i kolorystą w czasie preprodukcji. Była to podstawa dla osiągnięcia stylu wizualnego. W omawianych pracach autor łączył różnorodne techniki efektów wizualnych, takich jak: efekty cząsteczkowe z efektami obiektywowymi, CGI, matte painting i cleanup dążąc do jednorodności plastycznej całej serii teledysków. Kolejne rozdziały poświęcone zostały ekranowi Led, ożywieniu materiałów archiwalnych oraz zastosowaniu sztucznej inteligencji. AI jest funkcją rozwiązującą postawiane jej zadania na podstawie wiedzy, którą nabyła wcześniej. AI nie wie czy podane przez nią rozwiązanie było dobre, stąd potrzebuje informacji zwrotnej od osoby kontrolującej działanie sieci o trafności rozwiązania. Jest to niezwykle istotna część procesu sztucznego generowania obrazów. Takie odpowiedzi na stawiane przez AI pytania są fragmentami indywidualnego procesu twórczego. Autor pisze: ...” Dzięki temu algorytm uczy się rozpoznawać wzorce i zależności. W pewnym momencie model jest w stanie samodzielnie przeprowadzić analizę i przewidywać wyniki...”⁶ W omawianym teledysku do utworu „Celina” nie było klasycznej narracji, użyto ożywione za pomocą VFX archiwalne fotografie. W konkluzji autor pisze: „aby podnieść precyzję tego rozwiązania, wprowadziłem sztuczną inteligencję do automatycznego generowania map głębokościowych, co zastąpiło dotychczas żmudny proces ręcznego matchmoving-u i odbudowy sceny...Dodatkowym atutem produkcji było zastosowanie dużego ekranu LED, który umożliwił rejestrację tła in- camera...”⁷ Dla mgr Filipa Czernowa przygotowania poczynione w okresie preprodukcji umożliwiły nowe podejście do samych efektów specjalnych, wszystkie wcześniejsze decyzje dotyczące estetyki dzieła musiały być wcześniej zaplanowane. W kolejnym podrozdziale – Generatywna AI – Autorstwo, pojawia się wątek dotyczący zagrożeń jakie niesie za sobą Sztuczna Inteligencja. Świat filmu widzi tu zagrożenie w sztucznej generacji filmów i zastąpienie Twórcy maszyną, dyskusja dotyczy też problemu autorstwa, kto jest autorem dzieła? Sieć neuronowa generuje obraz na podstawie wiedzy, którą jest „karmiona”, nabytej z tysięcy obrazów. Zatem czy autorzy tych obrazów zastosowanych w czasie „karmienia” programu nie powinni zostać współautorami wygenerowanego przez AI obrazu? Pan mgr Filip Czernow realizując cele artystyczne posługuje się efektami specjalnymi oraz AI jako narzędziami twórczymi, co istotne zachowuje jak najwięcej pierwotnej tkanki wyjściowych materiałów filmowych. Autor pisze: „Co równie istotne- moje działania jako specjalisty od efektów wizualnych, wpisują się większą koncepcję dzieła filmowego, które jest owocem zróżnicowanej pracy dużej ilości twórców. Takie podejście w dużym stopniu gwarantuje unikatowość, przy jednoczesnym zachowaniu pełni możliwości kreatywnych.”⁸

Konkluzja

W świetle przeprowadzonej analizy i oceny rozprawy doktorskiej pana mgr Filipa Czernowa, w kontekście wymaganych kryteriów do spełnienia dla uzyskania stopnia naukowego doktora, stwierdzam, że wymagane kryteria zostały spełnione

⁶ F. Czernow, *Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego*, Katowice 2025, s 55

⁷ F. Czernow, *Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego*, Katowice 2025, s 59

⁸ F. Czernow, *Technologia Virtual Production i VFX Jako Nowe Metody Kreacji Obrazu Filmowego*, Katowice 2025, s 79

Po zapoznaniu się z teoretyczną częścią pracy doktorskiej oraz dokumentacją dorobku artystycznego mgr Filipa Czernowa stwierdzam, że recenzowana praca spełnia wszystkie kryteria właściwe dla rozpraw doktorskich. Rzadko pojawiają się publikacje dotyczące problemów poruszanych przez Pana mgr Filipa Czernowa. Najbardziej cenną wartością pracy autora dysertacji jest opisanie i analiza problemów związanych z warsztatem współczesnego filmowca oraz możliwości korzystania z nowych technik filmowych. Metody badawcze Pana Filipa Czernowa zasługują na uznanie. Autor nie poprzestaje tylko na opisie warsztatu, praca doktorska charakteryzuje się zrozumieniem zasad sztuki filmowej. Jestem przekonany, że dotychczasowe osiągnięcia twórcze, wiedza i dojrzałość artystyczna mgr Filipa Czernowa, wraz z przedstawioną pracą teoretyczną świadczą o wysokiej świadomości artystycznej. Przedstawiona do recenzji rozprawa dowodzi pogłębienie ogólnej wiedzy teoretycznej autorów zakresie sztuk filmowych. Praca jest wartościowa, ciekawa, na wysokim poziomie merytorycznym.

T. Michałowski.

Tomasz Michałowski.